

Zəfər yolum - Füzuli

Vətənə yol əsgərdən keçir

Mirqiyas Seyidsoylu

Əziz oxucu! Yəqin yazının başlığını oxuyun zaman bunun bir bədii ifadə vasitəsi - mübaligə olduğunu fikirləşəcəksiniz. Əslində isə bu nə mübaligə, nə də bir müəllif uydurmasıdır. Sadəcə mən istənilən yadını işləyəndə və öz fikirlərimi ifadə edəndə mütləq reallığa və faktlara əsaslanmağa çalışıram. "Vətənə yol əsgərdən keçir" adlı yazımda olduğu kimi...

Döyüş nizamnaməsinə görə, istər müdafiə, istərsə də hücum döyüşləri zamanı əsgərlər əsgər arasında 10 metrə qədər məsafə olmalıdır. Vətən torpaqlarına işğalçılıq məqsədi ilə təcavüz etməyə cəhd göstərən düşmən ilk növbədə, sərhədböyü müdafiə sənəqlərimizdə 10 metrdən bir dayanmış əsgərlərimizlə qarşı-qarşıya gələcək. Düşmən verilmiş tapşırığı yerinə yetirmək üçün hər 10 metrdən bir sənərdə dayanmış Azərbaycan əsgərini zərərsizləşdirərək onun cəsədi üzərindən keçməlidir. Hücum məruz qalan tərəfin əsgəri isə döyüş və inadkarlıqla döyüşərək, yağdı düşmənin canlı qüvvəsini və texnikasını məhv edərək onu geri çəkməyə məcbur edir. Əgər əsgər taktiki cəhətdən cəld və çevik, fiziki olaraq möhkəm və qüvvətli, atıcı kimi səbrli və mahirdirsə, silah və texnikanın istifadəsində mükəmməldirsə, siyasi cəhətdən ayıqsayıq, prinsipial və mənəvi olaraq vətənpərvədirsə, bax o zaman o, psixoloji olaraq mükəmməl formada döyüşə hazırdır. Mənəvi-psixoloji, fiziki və taktiki cəhətdən döyüşə hazır olan əsgər ruhən özünü dünyanın ən böyük qəhrəmanı kimi dərk edir, döyüş əməliyyatları zamanı döyüş zolağının diqtə edənini, aparıcı qolu olmaqla yanaşı, həm də ömrəyi və sevimlisidir.

Oxucular üçün maraqlı olan bu mövzuda uzun illər şəxsi heyət mənəvi-psixoloji təminat sahəsində bir yerdə xidmət etdiyimiz, böyük təcrübəyə və hərbi elmi biliyə malik olan, mənim yaxın dostum general-mayor Elman Orucovla müzakirə apardım. O, döyüşçülər arasında döyüş zolağında olan 10 metrə qədər məsafədə hərbi-elmi cəhətdən qısa olaraq belə izah etdi: "Hərbi-elmi taktika bölməsinin akademik hesablamalarına görə, döyüş meydanında verilən tapşırığı yerinə yetirmək üçün hücum edən bölmənin döyüşçüləri arasında ara məsafəsi 10 metrə və daha çox olan zaman döyüşçünün sağ qalma və verilən döyüş tapşırığını yerinə yetirmə ehtimalı artır. Bu ara məsafəsi müdafiə olunan bölmənin atəş sıxlığından asılıdır. Akademik hesablamalara görə atəş sıxlığı müdafiə olunan bölmənin şəxsi heyətinin və atıcı silahlarının sayından asılıdır".

Bu mövzuda şəxsi heyət qarşısında mühazirə söyləyən zaman həmişə demişəm və bu gün də deyirəm ki, ölkəmizin müdafiəsinə fiziki və əqli cəhətdən sağlam olan hər bir kişi vətəndaşa bu ölkədə 10 metrə qədər torpaq payı düşür. Elə buna görə ölkə vətəndaşı olan hər bir kişi onun payına düşən bu 10 metrə qədər torpaq payını qorumaqda borcludur. Əslində, bu fikri mən yox, döyüş nizamnaməsi, döyüş təlimatları deyir və əsaslandırır.

Tarixə nəzər salanda görürük ki, torpağın, Vətənin, millətin, dövlətin taleyi həmişə cəsür döyüşçülərin, ağıllı sərkərdələrin, müdrik dövlət başçıların, uzaqgörən siyasətçilərin çiyinləri üzərində daşınıb və daşınır. Dünyanın böyük fəthlərlərindən biri olan Çingiz xan döyüşən əsgərin psixoloji olaraq döyüşə hazır olmasının sirrini belə qiymətləndirirdi: "Bir mix bir nalı, bir nal bir atı, bir at bir sərkərdəni, bir sərkərdə bir ordunu, bir ordu bir dövləti saxlayır". Yəni, bir dövlətin sarsılmazlığı və qüdrəti hər bir əsgərin ayrı-ayrılıqda döyüşə hazırlığı, təminatı və təchizatından asılıdır. Bu gün biz bunu başqa formada ifadə edirik. Belə ki, yüksək döyüş hazırlıqlı, hərətaflı təminat və təchiz olunan əsgərin hazırlıq tədbirlərini mənəvi-psixoloji təminat adlandıırıq. Əsgər torpaq qədər müqəddəsdir, çünki torpaq üzərində onun qanı tökülür. Torpaq öz gü-

cünü, qüdrətini, dəyərini əsgərdən, əsgər qanından, əsgər dəyanətindən alır. Vətənin şərəfi də, şöhrəti də məhz belə oğullar, belə qəhrəmanlardır. Ümummilli liderimiz Heydər Əliyev deyirdi: "Əgər qan tökülmürsə, o Vətən Vətən deyil, şəhid olmasa, o Vətən müstəqil ola bilməyəcək".

Vətənimizin, millətimizin, dövlətimizin müstəqilliyi onun ərazi bütövlüyü uğrunda minlərlə oğul və qızlarımız öz arzu-istəyini, amalını qurban verərək canından keçib. Körpə bir uşağın dilində ilk dəfə səslənən "ana" sözü nə qədər şirin və ecaz-kardır, hər bir əsgər tərəfindən qürurla səslənən "Vətən" sözü də bizim üçün onun qədər doğma və əzizdir.

Ermənilər xarici havadarlarının dəstəyindən ruhlanaraq Qarabağda Azərbaycana qarşı elan olunmamış müharibəyə başlamışdılar. Avropadan və Yaxın Şərqdən gətirilmiş terror qruplaşmaları qonşu kəndlərə basqınlar edir, günahsız insanları öldürür, girov götürür və dəhşətli vəhşiliklər törədirdilər. 1992-ci il aprelin ilk günlərində bütün beynəlxalq hüquq və qanun normalarını pozaraq, Hadrut rayon Tarix-diyarşünaslıq muzeyinin direktoru, Daşnakstyun partiyasının fəallərindən olan, qatı millətçi Levon Mikirtçıyanı qondarma "Qarabağ Respublikası"na prezident seçdilər. O dövrdə Qarabağda separatçılıq edən siyasətçiləri Robert Köçeryan, Serjik Sarkisyan yenidən prezident seçilmiş "rəqiblərini" bərk qışqarırdılar. Elə bu səbəbdən arzuolunmaz rəqiblərini aradan götürmək üçün hiyləyə əl atdılar.

Belə ki, 1992-ci il aprel ayının 10-dan 11-nə keçən gecə səhər saat 5:00 radələrində erməni terrorçu-quldur dəstələri yeni seçilmiş "prezident"in rəhbərliyi ilə Füzuli rayonunun Cəmilli kəndinə qəflətən hücum keçdilər. Düşmənin Cəmilli yaşayış məntəqəsində hücum keçməkdə məqsədi kəndi ələ keçirməklə qonşu Qacar kəndini mənasız vəziyyətinə salaraq onun işğalını asanlaşdırmaq və bununla da Qırmızıbazar qəsəbəsinin etibarlı müdafiəsini təmin etmək, Füzuli-Şuşa meşə yolunu bağlamaq idi. Amma...

Həmin dövrdə Füzuli rayonunun müdafiəsini təşkil və təmin edən yeganə silahlı qüvvə Füzuli Ərazi Özünümüdfəie taborunun bölmələri və o cümlədən Füzuli Polis şöbəsinin əməkdaşları idi.

Füzuli Ərazi Özüümüdfəie Taborunun bölmələri, yüzlərlə, minlərlə füzüllü tabor komandiri mərhum polkovnik-leytenant Mobil Yusifovun rəhbərliyi altında əks-hücum keçdi. Gün ərzində qanlı döyüşlər aparıldı. Döyüşçülərimiz düşmən üzərində üstünlüyü ələ alaraq döyüşün qəhrəmanına çevrildi. Ağır zərbələrə məruz qalan düşmən onlarla canlı qüvvə itirdi, döyüşçülərimizin güclü və əzmkar müqaviməti ilə üzleşib geri çəkildilər. Daha doğrusu, 1988-ci il hadisələri başladığı gündən ilk dəfə idi ki, düşmən ağır sarsıdıcı zərbə aldı və darmadağın edildi.

Düşmənin böyük dayaq məntəqəsindən döyüşü seyr edən "prezident" Levon Mikirtçıyan döyüşçülərimiz tərəfindən endirilən ağır və sarsıdıcı zərbələr nəticəsində ölümcül yaralanmışdır. Həmin gün ilk dəfə idi ki, erməni terrorçu dəstələri məğlub edildi. Onlar döyüşdə xeyli canlı qüvvə, silah və zirehli texnikanın itkilərinə məruz qaldılar. Döyüşçülərimiz xeyli silah-sursat və bir ədəd "BTR-60" zirehli maşını qənimət olaraq ələ keçirmişdilər.

Bizim tərəfdən də Azərbaycan Milli Qəhrəmanı Pəhlivan Fərzəliyev və onunla bir neçə nəfər döyüşçümüz qəhrəmancasına şəhid oldu. Ancaq əldə olunan qələbə şəxsi heyət arasında mənəvi-psixoloji təminatın yüksəlməsində güclü təsir göstərmiş, böyük ruh yüksəkliyi yaratmışdı. Həmin günün səhəri Füzuli Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Aslan Mehdiyev bu döyüşün qəhrəmanlarına öz təşəkkürünü bildirdi.

Uğurlu qələbədən iki gün sonra tabor komandiri polkovnik-leytenant Mobil Yusifov taborun şəxsi heyəti ilə yüngül keçirərək bildirdi ki, "11 aprel günü bizim üzərimizə döyüşə gəlmiş qondarma Qarabağ Respublikasının "ilk prezidenti" Levon Mikirtçıyan həmin gün ağır yaralanıb. Bu gün isə aldığı yaraların nəticəsində xəstəxanada ölüb. Erməni KİV-ləri bu məsələni ört-basdır etməyə çalışır ki, guya ona iş otağında sui-qəsd edilib. Ancaq bi-

zə sızan kəşfiyyat məlumatına görə o, bizim döyüşçülərimiz tərəfindən 11 aprel günü əks-hücum döyüşlərində zərərsizləşdirilib". O, sonra dedi: "11 aprel 1992-ci il tarixində bizim Ərazi Özüümüdfəie Taboru tərəfindən Cəmilli-Qırmızıbazar istiqamətində aparılmış əks-hücum döyüşlərində iştirak edən bütün döyüşçülərə əzmkarlıq göstərərək düşməni məhv etdiklərinə görə hər birinə öz adımdan təşəkkür edirəm".

2020-ci il sentyabr ayının 27-si idi. Ölkəmizin mərkəzi Bakı şəhərindən Qarabağa qədər bütövlükdə Azərbaycan xalqı yekdilliklə ayağa qalxaraq əyninə əsgər paltarını geyinib, əlinə silah alıb əsgər olmuşdur. Çünki düşmən 2020-ci il sentyabr ayının 26-dan 27-nə keçən gecə şimalda Murov dağından, cənubda Araz çayına qədər olan ərazilərimizdə işğalı daha da genişləndirmək məqsədi ilə hücum keçmiş, bunun üçün müdafiə mövqelərini reaktiv artilleriya qurğuları ilə atəşə tutmuşdu. Bu səbəbdən Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Silahlı Qüvvələrimizin Ali Baş Komandanı cənab İlham Əliyev təcavüzü genişləndirməyə cəhd göstərən azğın düşməni layiqli cavab verilməsi məqsədilə ordu rəhbərliyi qarşısında vacib və ciddi tapşırıqlar qoydu.

Ali Baş Komandan döyüş əmri ilə "Dəmir yumruq" əks-hücum əməliyyatına başladı. Ordumuz döyüş cəhəsinin şimalında Murov yüksəkliyini, şimal-şərqində Suqovuşanı, cənub-şərqində Füzuli və Cəbrayıl rayonlarını, bir neçə yaşayış məntəqələrini düşmənlərdən təmizlədi.

Vətən müharibəsinin başladığı ilk anlarda düşmənin Füzuli rayonu Qaraxanbəyli kəndi ərazisində qurduğu "əfsanəvi", "keçilməz", "müdafiə" səddi döyüşçülərimiz tərəfindən darma-dağın edildi. Elə ilk şəhidlərimiz də burada oldu. Həmin günlərdə "Real TV" və "Xəzər TV"-nin əməkdaşları menden müsahibə alırdılar. Jurnalistlər mənə sual verdilər ki, Murov dağının düşməndən azad edilməsi bizdə hansı hisslər yaradır? Mən həmin vaxt belə bir cavab verdim: "Əvvəllər Murov dağının zirvəsində olanlar yaxşı bilir, Murov dağının zirvəsindən baxanda Azərbaycan bütöv görünür: şimala baxırsan "Dəmir qapı" Dərbəndə qədər, cənuba baxırsan Təbrizə qədər, Qərbə baxırsan İrəvan, Göyçə, Zəngəzur və Dərələyəz mahalları, şərqə baxırsan Mil-Muşan, Şirvan, Bakıya qədər olan ərazilərimiz göz oxşayır".

Jurnalist: Füzuli şəhərinin düşməndən təmizlənməsi, döyüş taktikasına görə döyüş əməliyyatlarının uğurlu olması üçün nə qədər əhəmiyyətlidir?

Mən dedim: Füzuli şəhəri Qarabağ coğrafi ərazisinin hərbi deposu və cənub qapısını təşkil edir, o cümlədən döyüş cəhəsinin şah damarıdır. Artıq şah damar kəsildiyi üçün düşmənin təmir-təxliyə və təchizat yolları bağlandı, düşmən cəbhədə iki hissəyə parçalandı. Ermənistan Silahlı Qüvvələrinin qonşu hissələrində döyüşü-idarəetmənin itirilməsi vəziyyəti yarandı. Bu döyüşün idarəetmənin itirilməsi düşmən üçün son demək idi.

Ərazilərimiz haqqında danışdıqca xeyllər mənə çox-çox uzaqlara, uşaqlıq illərimə apardı. "Qədim ocağın işığında Qarabağ xatirələri" yadıma düşdü. Belə ki, Quruçay vadisinə baxdıqca, yadıma düşdü ki, orta məktəbdə tarix fənnindən bizə dərs deyən, qəhrəman silahdaşımız, 15 avqust 1992-ci ildə Yuxarı Veysəlli kəndi uğrunda gedən döyüşlər zamanı qəhrəmancasına həlak olmuş şəhid qardaşımız, kapitan Elxan Yusifovun atası Bayandır müəllim həmişə deyirdi ki, "Azərbaycan ərazisində bəşər tarixi Quruçay mədəniyyəti dövründən başlayır".

Otuz ilə yaxın bir müddətdə yağdı düşmən bu yerləri xarici havadarlarının köməkliliyi və dəstəyi ilə esarətdə saxlamağa, ona sahib çıxmağa çalışdı, lakin bacarmadılar. Çünki bu torpağın əsl sahibləri bizik - biz, Oğuz-Bayat türkləri!...

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Silahlı Qüvvələrimizin Ali Baş Komandanı cənab İlham Əliyev bütün beynəlxalq səviyyəli zirvə toplantılarında hə-

mişə deyirdi: "Biz Qarabağın müzakirə obyektinə çevrilməsinə heç vaxt imkan verməyəcəyik", "Qarabağ Azərbaycan"dır!".

Müzəffər Ali Baş Komandanımızın komandanlığı ilə bu gün Azərbaycan xalqı bütövlükdə qüdrətli bir dəmir yumruğa çevrilərək tarixi torpaqlarımızı namərd düşmənlərdən qırx dörd gün ərzində böyük qəhrəmanlıqla azad etdi.

**Şaxta gördün, boran gördün,
Qan içində insan gördün.
Ölən gördün, qalan gördün,
Süründünsə qarış-qarış,
Zəfər çaldın, sənə alqış!
Əsgər qardaşım, sənə qardaşım!**

Xatirimdədir, 1993-cü ilin yanvar ayının 4-ü idi. Qarabağda ağır döyüşlər gərdirdi. Səhərə yaxın ermənilər Füzuli rayonunun Aşağı Veysəlli kəndi istiqamətində qəflətən hücum keçmişdilər. Bölmələrimiz düşməne qarşı müqavimət göstərdi. Ağır və qanlı döyüşlər nəticəsində düşmən ağır itkilər verərək geri çəkilməyə məcbur oldu. Düşmən tərəfindən Daşnakstyun partiyasının fəallərindən biri, tabor komandiri, uydurma "əfsanəvi qəhrəman"ları Şumayis başda olmaqla öldürülən ermənilərin cəsədləri tələfimdən ələ keçirildi.

Döyüşün sonunda biz şəhid olmuş əsgərlərimizin cənazəsi ilə Aşağı Veysəlli kənd orta məktəbinin qarşısında vidaləşirdik. Əsgərlərimizin şəhid olması bizi sarsıtırdı. Mən cənazələr arasında Şəmkir rayonunun Kür qəsəbəsindən olan əsgərimiz Elçin Bağirovu görəndə daha çox kədərləndim. Elçin uşaq ikən hər iki valideynlərini itirmişdi, səmimiyyəti, mədəniyyəti, cəsəreti ilə hamının hörmətini qazanmışdı. O, valideynləri ilə birlikdə Qərbi Azərbaycan torpaqlarından didərgin düşərək müvəqqəti olaraq Kür qəsəbəsində yerləşmişdilər. Onu da qeyd edirəm ki, Elçin həm də nişanlı idi. Deyirdi ki, müharibə qurtaran kimi toyum olacaq. Sizi də toyuma dəvət edəcəm. Səbiq briqada komandiri, general-leytenant Heydər Piriye və Füzuli rayon İcra Hakimiyyətinin səbiq başçısı Nofəl Qasımov (oğlu, şəhid baş leytenant Səid Rəşidzadə 2020-ci ilin oktyabrında Hadrut qəsəbəsinin düşmənlərdən azad olunması uğrunda gedən döyüşlərdə qəhrəmancasına həlak oldu. Allah şəhid qardaşımıza rəhmət eləsin!) da şəhidlərimizlə vida mərasimində iştirak edirdi.

3-cü bölüyün feldşeri Zülfi mənə yaxınlaşıb əsgər Elçin Bağirovun cənazəsini göstərib hüznü şəkilə dedi: "Heç bilirsiz nə olub?" Mən dedim: Nə olub? O, danışımağa başladı. Bu gün səhər "qalx" komandasından sonra əsgər Elçin Bağirov mənə yaxınlaşıb dedi ki, "Zülfi əmi, səhərə yaxın maraqlı bir yuxu görmüşəm". Mən ondan soruşdum ki, nə görmüsən? Elçin dedi ki, "Yuxuda gördüm ki, Aşağı Veysəlli kənd orta məktəbinin qarşısında bütün əsgər yoldaşlarımız və komandirlərim mənə toy edirdilər. Gördüm ki, valideynlərim də yanımdadır. Hamı mənə təbrik edir, xeyir-dua verirdi. Mən ətrafıma baxıb fikirləşdim ki, yaxşı bunlar mənə hansı qızla evləndirirlər və o qız kimdir, haradadır? Mən yanımdakı adamlardan və əsgər yoldaşlarımızdan soruşdum. Bəs mənə gəlinim hanı? O kimdir? Heç kim mənə cavab vermir və qarma-qarışıq şəkilə rəqs edirdilər. Mən bir də ətrafıma baxdım, gördüm mənimlə toy olan qız kimdir. Bu zaman məktəbin damındakı bacadan ağ gəlinlik duvağında bir qızın mənə baxaraq gülümsəyə-gülümsəyə əl etdiyini gördüm. Mən onu çağırıraq, sən orada nə edirsən, gəl yanımıza dedim. Lakin o, ağ duvaqlı gəlinlik geyimində olan qız, sanki mənə görür nə də eşidirdi. O, gülə-gülə mənə əl edir və mənə yanına çağırırdı. Sonra o, məktəbin damındakı bacanın qapısını örtərək yox oldu. Bu zaman mən yuxudan oyandım, gördüm ki, qan-tər içindəyəm. Bu yuxunun mənası nədir?" Mən ona dedim ki, "Allah xeyirə calasın, toy, şənlik görmüsən. Yaxşı olar."

(ardı var)

